

การพัฒนาแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

The Development of Professional Learning Community Model with
Blended Learning to Enhance the Competency of Learning Management
by Problem – Based Learning and Improve the Creative Problem
Solving Skills of High School Students

ชนาภัทร์ สุทธิพันธุ์* และ ชนสิทธ์ สิทธิสูงเนิน
Chanapat Suttipan* and Chanasith Sithsungnoen

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000
Department of Curriculum and Instruction, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: csuttipan@gmail.com

Received: 2 May 2025, Revised: 28 May 2025, Accepted: 20 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ วิธีดำเนินการวิจัยลักษณะของการวิจัยและพัฒนา กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนในสหวิทยาเขตอภิมรย์ฤดี รวมจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์ 3) ประเด็นสนทนากลุ่ม และ 4) แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความต้องการกิจกรรมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากปัจจุบันนักเรียนยังขาดทักษะในการคิด และการปฏิบัติที่เป็นระบบในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนรวมถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 2) แบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 สร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายร่วมกัน ขั้นที่ 3 เสริมสร้างความรู้ ขั้นที่ 4 ศึกษาชั้นเรียน ขั้นที่ 5 ประเมินผลและสะท้อนความคิด 4) การวัดและประเมินผล 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $SD = 0.47$)

คำสำคัญ : ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study fundamental information and related needs to be used as a basis for developing of professional learning community model with blended learning to enhance the competency of learning management by problem – based learning and improve the creative problem solving skills of high school students, 2) to develop and evaluate the quality of the professional learning community model with blended. The Research Methodology of this study follows a research and development (R&D) approach. The target group includes experts, administrators, academic management leaders, and high school students from schools within the Aphiroamrudi Educational Network, totaling 30 participants. The research instruments were 1) a document analysis form, 2) an interview form, 3) a focus group discussion guideline, and

4) an assessment form. Analyze the data in the research, which includes percentages, means, and standard deviation, and analyze the content.

The results of the research were as follows: 1. Findings reveal that experts, school administrators, academic department heads, and upper secondary students expressed a need for activities that enhance creative problem-solving skills. This need reflects students' current lack of systematic thinking and practical skills in addressing problems appropriately in response to changing circumstances. Moreover, the development of professional learning communities was identified as a key mechanism to drive qualitative improvement in both teaching practices and student achievement, with the integration of technology suggested to enhance collaborative knowledge sharing. 2. The professional learning community model with blended has 5 components: 1) Principles, 2) Objectives, 3) Implementation Process – which consists of five steps: Step 1: Group Together, Step 2: Objective Setting, Step 3: Training Seminars, Step 4: Lesson Studying, Step 5: Assessment and Reflection 4) Assessment and Evaluation 5) Implementation Conditions.

Keywords : Blended Professional Learning Community, Problem-Based Learning, Creative Problem Solving

บทนำ

โลกในยุคโลกาภิวัตน์ เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาการ และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความวิตกกังวล ขัดแย้งในใจ การหลีกเลี่ยงการเผชิญปัญหาไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ขาดทักษะการแก้ปัญหา ร่วมกันกับผู้อื่น ขาดทักษะการคิดที่แปลกใหม่ [1] ได้นำเสนอปรัชญาพื้นฐานแห่งระบบการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 จะต้องเปลี่ยนแปลงไป 5 ประการ คือ 1) ปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ (Identity) 2) ปรับเปลี่ยนจุดเน้น (Reorientation) 3) ปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ (Paradigm) 4) ปรับเปลี่ยน วัฒนธรรม (Transformation of culture) และ 5) ขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่โลกที่หนึ่ง (First World Nation) สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568-2569 “เรียนดี มีความสุข” โดย พล.ต.อ.เพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) สานต่อนโยบายการศึกษา “เรียนดี มีความสุข” ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนเป็นที่ประจักษ์ ภายใต้หลักการ “การศึกษาเพื่อความเป็นเลิศและการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชีวิต” ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ โดยเฉพาะทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับปัญหาที่มีความซับซ้อน ซึ่งทักษะการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์เป็นแนวทางในการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ และมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตที่วันวยสับสนได้อย่างดีเป็นทักษะ ที่บุคคลพึงมี และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ในแต่ละแขนงมาบูรณาการใช้ในการแก้ปัญหามีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ มาสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนหลากหลายสาขาร่วมมือกันจัดกิจกรรม การเรียนรู้

การพัฒนาวิชาชีพจึงมีความจำเป็นต่อผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นแนวทางหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูซึ่งมีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ ภาครัฐกิจเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ [2] เป้าหมายของการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อสร้างการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงของครูพัฒนา วิชาชีพครูด้วยการพัฒนานักเรียน ตลอดจนพัฒนาการของวิทยาการต่าง ๆ การเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการพัฒนาครู ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้และเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) กำลังมีบทบาทและอิทธิพลในสังคมปัจจุบัน รวมถึงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสื่อที่ครูนำมาประยุกต์ใช้สำหรับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การนิเทศติดตาม การโค้ช (Coaching) และการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring) เนื่องจากมี ความสะดวกในการจัดการด้านเนื้อหา (Knowledge Sharing) เป็นการสื่อสาร ในยุคแบ่งปันความรู้ [3] สามารถแสดงความคิดเห็นได้ หรือโต้ตอบกับผู้อื่น ข้อมูลได้การให้ข้อคิดเห็นในบันทึก สามารถส่งข้อมูลติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วทั้งภาพ และเสียง และสามารถบันทึกข้อมูลในการติดต่อสื่อสารกันเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ด้วย สื่อสังคมและเครือข่ายสังคมที่ทุกคนทุกระดับ ทุกวัยทุกวงการ นิยมใช้ในการสื่อสารถึงกันได้แก่ LINE, Facebook, E-Mail, YouTube เป็นต้น ด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ เอื้อประโยชน์ ในการจัดการศึกษาและเป็นกระบวนการในการพัฒนาครูร่วมกับชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ได้อีกแนวทางหนึ่งทั้งนี้เพื่อนำไปพัฒนา และแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยมีสนใจที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาด้านสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู และ

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนด้านความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต่อไป ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชีวิตคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยให้ครูมีเครือข่ายในการทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เป็นการเปิดโอกาสการให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระผ่าน ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละคน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) นำเสนอการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ผลวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) เป็นหลักและใช้ผลวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) เป็นข้อมูลรอง โดยงานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการพัฒนารูปแบบเท่านั้น โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการที่เกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตอภิมรย์ฤดี เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจงผู้บริหารโรงเรียนในบริเวณใกล้เคียง

2) หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตอภิมรย์ฤดีจำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจงหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการจากโรงเรียนในบริเวณใกล้เคียง

3) ผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 2 คน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม การเลือกแบบเจาะจง ศึกษานิเทศก์กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

4) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนในสหวิทยาเขตอภิมรย์ฤดี 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวม 15 คน ได้มาจากอาสาสมัคร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการ ได้แก่

1. ศึกษาและวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) โดยกำหนดประเด็นการวิเคราะห์เอกสาร ได้แก่ ประเภทของเอกสาร ชื่อเอกสาร ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ วันที่ศึกษา เว็บไซต์ URL ประเด็นที่ศึกษา และสรุปประเด็นสำคัญ นำแบบวิเคราะห์เอกสารเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ [4] ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความพร้อมของทุกประเด็น คือ 1.00 แสดงว่า แบบวิเคราะห์เอกสารมีความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

2. ศึกษาความต้องการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสาน

2.1) การสัมภาษณ์ความต้องการในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสาน จากสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 6 ข้อ โดยถามในประเด็นดังนี้ 1) ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ 2) สถานที่ทำงาน 3) ตำแหน่งหน้าที่การงาน 4) ประสบการณ์ในการทำงาน 5) วุฒิการศึกษาสูงสุด 6) วันที่สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสาน เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน แนวทางการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล นำแบบแบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่า

ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความพร้อมของทุกประเด็น คือ 1.00 แสดงว่า แบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

2.2) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการสนทนากลุ่มนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประเด็นสนทนากลุ่มสำหรับนักเรียน มีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ โดยถามในประเด็นดังนี้ 1) เพศ 2) ระดับชั้น 3) แผนการเรียน 4) วันที่สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาความสามารถในการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ หรือแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม นำประเด็นสนทนากลุ่มเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความพร้อมของทุกประเด็น คือ 1.00 แสดงว่า ประเด็นสนทนากลุ่มมีความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาและวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ด้วยตัวเองโดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

2. ศึกษาความต้องการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ

2.1 การสัมภาษณ์ความต้องการในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ จากสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 2 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในวันที่ 27-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 อุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ กล้องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง และสมุดจดบันทึก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.2 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการสนทนากลุ่มนักเรียน จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวม 15 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตัวเอง โดยใช้ประเด็นสนทนากลุ่มสำหรับนักเรียน ในวันที่ 27-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 อุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ กล้องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง และสมุดจดบันทึก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2 พัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง คุณสมบัติด้านการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านหลักสูตรและการสอนและประสบการณ์การทำงาน 5 ปีขึ้นไป

วิธีดำเนินการ ได้แก่

1. พัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ นำแนวคิดและข้อมูลพื้นฐานที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการสังเคราะห์ร่างรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ จากนั้นนำร่างรูปแบบตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมเชิงทฤษฎี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ประเด็นสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สร้างโดยศึกษาหลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ มีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ คู่มือการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ และแผนการพัฒนาวិชาชีพ จากนั้นนำประเด็นสนทนากลุ่มเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาเกณฑ์ IOC อยู่ในระดับเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อนั้นมีมีความสอดคล้องเหมาะสม ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความพร้อมของทุกประเด็นคือ 1.00 แสดงว่า ประเด็นสนทนากลุ่มมีความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

2. แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ สร้างโดยศึกษาหลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ เป็นแบบประเมินมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) [4] โดยนำแบบประเมินเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบ

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาเกณฑ์ IOC อยู่ในระดับเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อนั้นมีความสอดคล้องเหมาะสม ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความพร้อมของทุกประเด็น อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แสดงว่าแบบประเมินมีความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

3. แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ สร้างโดยศึกษาหลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ เป็นแบบประเมินมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) [4] โดยนำแบบประเมินเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาเกณฑ์ IOC อยู่ในระดับเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อนั้นมีความสอดคล้องเหมาะสม ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความพร้อมของทุกประเด็น อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่าแบบประเมินมีความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

4. แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการพัฒนางานวิชาชีพ สร้างโดยศึกษาหลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแผนการพัฒนางานวิชาชีพ เป็นแบบประเมินมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) [4] โดยนำแบบประเมินเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาเกณฑ์ IOC อยู่ในระดับเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อนั้นมีความสอดคล้องเหมาะสม ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความพร้อมของทุกประเด็น อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่าแบบประเมินมีความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. พัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและข้อมูลพื้นฐานที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการสังเคราะห์พัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ จากนั้นหาคุณภาพของรูปแบบโดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 3 คน ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 2 คน ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน ดำเนินการสนทนาโดยระบบออนไลน์ผ่าน Application Zoom วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2567 ในระหว่างการดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตผู้ทรงคุณวุฒิบันทึกการสนทนากลุ่มลงในระบบ จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาปรับแก้ตามคำแนะนำ แล้วตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม โดยใช้ Rating Scale 5 ประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติจริง [4] โดยพิจารณาค่าความสอดคล้องค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 แสดงว่า รูปแบบมีคุณภาพเหมาะสมและสอดคล้อง ซึ่งผลการประเมินในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่ารูปแบบมีคุณภาพเหมาะสมและสอดคล้องเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินคุณภาพของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยตนเอง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการที่เกี่ยวข้อง

1. ศึกษาและวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ ผู้วิจัยได้ข้อมูลในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยนำมาใช้ในการคิดพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การเรียนรู้แบบผสมผสาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ โดยการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดหลักการวิจัยและพัฒนา

2. ศึกษาความต้องการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ

2.1 การสัมภาษณ์ความต้องการในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ จากสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 2 คน พบว่า มีความต้องการกิจกรรมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากปัจจุบันนักเรียนยังขาดทักษะในการคิด และการปฏิบัติที่เป็นระบบในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ความสามารถในการแก้ปัญหายังสามารถเชื่อมโยงกับทักษะการทำงานเป็นทีม และควรเป็นการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน หรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับผู้เรียนเพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการฝึกให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจกับ

ปัญหา ฝึกการมองปัญหา และมุ่งแก้ปัญหา เริ่มต้นประเด็นด้วยการสะท้อนปัญหา โดยครูผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์ สาเหตุที่ผู้เรียนไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ ควรเป็นกลุ่มที่มีบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกัน เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้แทนชุมชน ผู้ปกครองเครือข่าย ซึ่งเป็นการนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเข้ามาแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ ทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนรวมถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในกระบวนการพัฒนาครูรวมกับชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสาน และควรเครื่องมือวัดวิธีการประเมินที่หลากหลาย เพราะการแสดงออกถึงวิธีการแก้ไขปัญหของผู้เรียน สามารถแสดงออกได้อย่างหลากหลาย ครอบคลุมความถนัดและความแตกต่างของผู้เรียน

2.2 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการสนทนากลุ่มนักเรียน จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวม 15 คน พบว่านักเรียนมีความต้องการพัฒนาความสามารถในการเรียนของตนเอง โดยต้องการพัฒนาในด้านการกำหนดลำดับความสำคัญ สร้างระเบียบในการทำงาน และการใช้กระบวนการแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์เพื่อหาทางออกที่เหมาะสม และต้องการพัฒนาโดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา คอยช่วยเหลือ การจัดกิจกรรมควรจัดกิจกรรมในลักษณะที่เป็นกระบวนการในการแก้ปัญหา ได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่างๆ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม โดยฝึกการวางแผนการทำงานและออกแบบชิ้นงานของกลุ่ม ควรมีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่ทันสมัย เป็นความรู้ที่เป็นปัจจุบัน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม การกำหนดภาระงานไม่ควรมีมากเกินไป แต่ควรครอบคลุมหลายตัวชี้วัดและกิจกรรมการเรียนรู้ควรสามารถนำแนวคิดไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้

ขั้นที่ 2 พัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

รูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 มาพัฒนาเป็นรูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 สร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายร่วมกัน ขั้นที่ 3 เสริมสร้างความรู้ ขั้นที่ 4 ศึกษาชั้นเรียน ขั้นที่ 5 ประเมินผลและสะท้อนความคิด ได้แก่ 4) การวัดและประเมินผล 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $SD = 0.47$)

โดยผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (GOTLA Model) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน พบว่า ผลการประเมินในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $SD = 0.47$) โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของทุกรายการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.43 – 4.71 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.45-0.49 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีค่าความสอดคล้องเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์

ตารางที่ 1 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		ระดับคุณภาพ
	ความเหมาะสม		
	M	SD	
การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ (ภาพรวม)			
1. องค์ประกอบของรูปแบบมีความสมบูรณ์ครอบคลุมความต้องการจำเป็น	4.71	0.45	มากที่สุด
2. องค์ประกอบแต่ละส่วนมีความสอดคล้องและส่งเสริมกัน	4.57	0.49	มากที่สุด
3. การเรียงลำดับองค์ประกอบมีความเหมาะสมเข้าใจง่าย	4.43	0.49	มากที่สุด
องค์ประกอบของรูปแบบ (แต่ละองค์ประกอบ)			
1. หลักการ			
1.1 มีความชัดเจนสามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานฯ	4.43	0.49	มากที่สุด
1.2 สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบ	4.71	0.45	มากที่สุด
1.3 การใช้ภาษาและการเรียงลำดับเข้าใจง่าย	4.57	0.49	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		ระดับคุณภาพ
	ความเหมาะสม <i>M</i>	<i>SD</i>	
2. วัตถุประสงค์			
2.1 สอดคล้องกับหลักการเหตุผล	4.57	0.49	มากที่สุด
2.2 มีความชัดเจน และเป็นไปได้	4.71	0.45	มากที่สุด
2.3 การใช้ภาษาเหมาะสมเข้าใจง่าย	4.71	0.45	มากที่สุด
3. วิธีดำเนินงาน ขั้นตอนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ			
ขั้นที่ 1 สร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Group Together : G)	4.71	0.45	มากที่สุด
ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายร่วมกัน (Objective Setting : O)	4.57	0.49	มากที่สุด
ขั้นที่ 3 เสริมสร้างความรู้ (Training Seminars : T)	4.71	0.45	มากที่สุด
ขั้นที่ 4 ศึกษาชั้นเรียน (Lesson Studying : L)	4.43	0.49	มากที่สุด
ขั้นที่ 5 ประเมินผลและสะท้อนความคิด (Assessment and Reflection : A)	4.43	0.49	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผล			
1. การมีส่วนร่วมของครูในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสาน	4.43	0.49	มากที่สุด
2. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู	4.43	0.49	มากที่สุด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน	4.43	0.49	มากที่สุด
5. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้			
1. ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพแบบผสมผสาน	4.71	0.45	มากที่สุด
รวม	4.57	0.47	มากที่สุด

ภาพที่ 1 รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (GOTLA Model)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความต้องการกิจกรรมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากปัจจุบันนักเรียนยังขาดทักษะในการคิด และการปฏิบัติที่เป็นระบบในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนรวมถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

2. รูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายร่วมกัน ขั้นที่ 3 เสริมสร้างความรู้ ขั้นที่ 4 ศึกษาชั้นเรียน ขั้นที่ 5 ประเมินผลและสะท้อนความคิด ได้แก่ 4) การวัดและประเมินผล 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $SD = 0.47$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการกิจกรรมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากปัจจุบันนักเรียนยังขาดทักษะในการคิดและการปฏิบัติที่เป็นระบบในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ซึ่งทำให้สามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนรวมถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการอย่างเป็นระบบของวิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบ รวมถึงการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาองค์ประกอบของรูปแบบสอดคล้องกับ [4] ที่ว่าการวิจัยและพัฒนาขั้น Research เป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายขั้น Development เป็นการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมภายใต้แนวคิดทฤษฎีและผลที่ได้จากการศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนการพัฒนารูปแบบนั้นอาจมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป โดยการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมกันของคนในสถานศึกษาซึ่งก็คือโรงเรียน เพื่อร่วมกันแบ่งปันความรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารด้านการเรียนรู้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ [5] นำเสนอองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทสถานศึกษาไว้ว่าทีมร่วมแรงร่วมใจเป็น การพัฒนามาจากกลุ่มที่ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ลักษณะการทำงานร่วมกันแบบมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และพันธกิจร่วมกัน รวมกันด้วยใจ จนเกิดเจตจำนงในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุผลที่การเรียนรู้ของผู้เรียน

2) รูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $SD = 0.47$) สามารถที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการอย่างเป็นระบบของวิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) วิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายขั้น Development เป็นการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมภายใต้แนวคิดทฤษฎีและผลที่ได้จากการศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับ [6] การเรียนรู้ของทีมและการเรียนรู้ของครู บนพื้นฐานงานที่มีลักษณะต้องมีการคิดร่วมกันวางแผนร่วมกัน ความเข้าใจร่วมกัน ข้อตกลงร่วมกันการตัดสินใจร่วมกัน แนวปฏิบัติร่วมกัน การประเมินผลร่วมกัน และการรับผิดชอบร่วมกันนอกจากนี้ยังมีการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson study) เป็นแนวคิดหนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพครู (Professional development) ที่ว่าด้วยการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบโดยมีกระบวนการหรือขั้นตอนที่หลากหลายตามความเหมาะสมของบริบท โดย [7] ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ในรูปแบบการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนตามแนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ไว้ 3 ขั้นตอน คือ 1. Plan and Design Lesson (วางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้) 2. Implement and Observe (จัดกิจกรรมการเรียนรู้สังเกต) และ 3. Review and Refine (สะท้อนผลและปรับปรุง) นอกจากนั้นจากนำเทคโนโลยีมาใช้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดความสะดวกในการดำเนินงานวิจัยของ [8] ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพโดยผสมผสานเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ [9] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานร่วมกับการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) และการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา รูปแบบแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า GROUP Model 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Gathering : G) ขั้นที่ 2 การร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Relationship : R) ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการ (Operation : O) ขั้นที่ 4 การสรุปผล (Using for Conduction : U) และขั้นที่ 5 การเรียนรู้และพัฒนาอย่างยั่งยืน (Permanence : P) พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูและการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบผสมผสานฯ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในทุกขั้นตอน ดังนั้นครูผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้

2) จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่พึงประสงค์ ดังนั้นในการจัดการเรียนสอน ครูจึงควรเป็นผู้ที่มีบทบาทในการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ สืบค้น และวางแผนการดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและเพื่อให้นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติตามแผนที่นักเรียนวางไว้ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและสร้างสถานการณ์ สร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้

3) จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่พึงประสงค์ ผู้สอนจึงควรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างถ่องแท้ และรอบด้าน ดังนั้นผู้สอนจึงควรนำข้อมูลในการแลกเปลี่ยนทางชุมชนวิชาชีพไปในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับการโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด; 2557
- [2] Hord, S. M. Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement. Texas: Southwest Educational Development Laboratory. 1997
- [3] เอกนถุน บางท่าไม้. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปะ 2560; 37(1):93-118.
- [4] มาเรียม นิลพันธุ์. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2558
- [5] สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ” สู่สถานศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ; 2560
- [6] Louis, K. S., Marks, H. M., & Kruse, S. Teachers' professional community in restructuring schools. American Educational Research Journal 1996; 33(4), 757–798.
- [7] ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน. การพัฒนาหลักสูตร. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2560
- [8] สุวิมล สพฤกษ์ศรี. ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพโดยผสมผสานเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2561
- [9] สุวิไล จันทร์สนอง. การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบผสมผสานร่วมกับการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) และการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2566